

ТРАНСФЕРТИ ВИРІВНЮВАННЯ ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ: ПРОГРАМА ЗМІН¹

У багатьох країнах-членах ЄС та країнах, які щойно приєдналися до Європейського Союзу, соціальні послуги фінансуються переважно за рахунок трансфертів від центрального уряду. За останні 20 років відбувся поступовий перехід від фрагментарних цільових субвенцій під конкретні потреби до систем безумовних (не цільових) трансфертів загального призначення. Філософія фіскального вирівнювання, яка лягла в основу Бюджетного Кодексу, відображена в формульному підході до обчислення трансфертів вирівнювання. Критерії, які застосовуються у формулі для обчислення обсягу дотацій вирівнювання (в яку закладено і соціальні послуги), враховують очікуваний відносний попит різних груп населення на окремі види послуг (освіту, медицину, соціальні послуги). Таким чином, система трансфертів вирівнювання покликана забезпечити горизонтальну рівність між громадами в наданні базових публічних послуг, або, іншими словами, вирівняти спроможність різних громад надавати основні публічні послуги.

Лорі ДЖОША,
радник з питань
фінансів та соціальної
політики Проекту
«Сприяння реформі
соціальних послуг
в Україні»

Юрій ДЖИГИР,
радник з питань
фінансів та державних
видатків Проекту
«Сприяння реформі
соціальних послуг
в Україні»

Втім, кількість критеріїв, які використовуються для формул розподілу асигнувань, у різних країнах ЄС далеко не однакова. Останні можна поділити на кілька видів²:

- Складні системи, в які закладено численні критерії, що враховують різноманіття видаткових потреб, собівартості і місцевих податкових баз: Велика Британія, Швеція, Данія, Норвегія.
- Країни, зосереджені (при визначенні видаткових потреб) на меншій кількості ключових критеріїв, – Нідерланди, Бельгія, Португалія.
- Спрощені системи, головним критерієм для яких є кількість населення, – Іспанія, Греція, Італія.

В загальних рисах складніші системи властиві країнам з вищим рівнем функціональної децентралізації, де територіально-адміністративні одиниці, як правило, мають надійні джерела місцевих граничних доходів, за рахунок яких, на додаток до безумовних трансфертів від центрального уряду, фінансуються соціальні послуги. В більшості країн-членів ЄС та у нових членах, наприклад Польщі, головним джерелом місцевих граничних доходів є податки на нерухомість. Однак в Україні Бюджетний кодекс передбачає високий рівень функціональної децентралізації в умовах, коли місцеві граничні доходи ненадійні і збираються з вузької податкової бази, до якої не входять податки на нерухомість, а також в умовах, коли нормативні стандарти (які розробляються галу-

зевими міністерствами) щодо делегованих повноважень не беруться до уваги, що призводить до непрофінансованих або недофінансованих повноважень.

Крім того, в трансферти вирівнювання закладено стимули використання послуг в стаціонарних закладах. Такий стимул призводить до хибних наслідків, оскільки скорочення кількості стаціонарних закладів або кількості осіб, що там перебувають, веде до зменшення обсягу трансфертів вирівнювання на здійснення функцій, делегованих місцевим органам влади. Отже, що більшою є наповненість стаціонарних закладів і що довше клієнти там перебувають, то більшими є трансферти вирівнювання на соціальні послуги. Оскільки перебування у стаціонарному закладі в цілому коштує більше, то в результаті платники податків в Україні сплачують більше за соціальні послуги. Тому у влади місцевих рівнів майже немає стимулів працювати над розвитком альтернативних послуг на рівні громади.

Формула вирівнювання в контексті

Чинна структура формули вирівнювання не дозволяє реалізувати напрями політики, передбачені Законом «Про соціальні послуги» та суміжними законодавчими актами. У більшості країн ЄС міжбюджетні фінансові стосунки не передбачають розмежування за принципом поділу на послуги в стаціонарних закладах та в громаді, а формула вирів-

Проект «Сприяння реформі соціальних послуг в Україні» висловлює вдячність керівникам та чільним посадовцям профільних міністерств, представникам Харківської та Хмельницької облдержадміністрацій за допомогу та надану інформацію. Висловлюємо окрему вдячність представникам органів влади та фахівцям за участь у обговоренні, міркування та критичні зауваження, надані під час зустрічей з питань управління державними видатками та стратегічного планування, що відбулися у Хмельницькій та Харківській областях протягом 2005–2006 років.

¹ Створено в межах проекту, фінансованого Міністерством у справах міжнародного розвитку Великої Британії (DFID). Точка зору авторів може не співпадати з позицією DFID.

² Swainiewicz (2003).

нювання охоплює попит на обидва види послуг. Як наслідок – формула вирівнювання враховує різні групи населення, рівень ризику, що їм загрожує, та їхню потребу у соціальних послугах, а не місце, де послуги надаються. Це дає змогу місцевим органам влади сформувати свій власний баланс послуг (набір різноманітних послуг для якомога кращого задоволення потреб жителів громади), що найкраще відповідає демографічним і соціо-економічним умовам, які визначаються шляхом аналізу потреб (стаціонарний догляд, послуги прийомних сімей, догляд вдома – денний догляд або допомога вдома), врахувавши різницю в собівартості між різними видами послуг.

Принципи і практика: існуючі суперечності в системах фінансування соціальних послуг

Наразі існують певні суперечності між принципами, покладеними в основу Бюджетного кодексу, та відповідною практикою їх впровадження. Це особливо помітно в сфері соціальних послуг. Ці суперечності мають кілька прямих наслідків для досягнення ефективного балансу послуг і для реалізації політики, сформульованої в Законі «Про соціальні послуги». Беручи до уваги означені суперечності та технічні міркування, пропонується розглянути такі заходи:

- Враховуючи, що норми видатків на соціальні послуги є частиною формули трансфертів вирівнювання, а також те, що соціальні послуги підпадають під компетенцію МПСП, Міносвіти, МОЗ та Мінмолодьспорту, є потреба в новому підході до формули. Це потребуватиме використання **інформації стосовно потреб**, яка містить демографічні та структурні характеристики населення кожної адміністративно-територіальної одиниці і яку буде використано для формування основних детермінантів потреб у видатках для кожної функціональної категорії, включеної до формули. Застосування інформації стосовно потреб гарантуватиме, що об'єктивну кількість фактичних або потенційних користувачів кожного виду послуг (в т. ч. соціальних послуг в стаціонарних закладах та на рівні громади) буде використано в формулі як для країни в цілому, так і для кожної адміністративно-територіальної одиниці. Це також усуне відмінності, що існують зараз, коли

трансферти вирівнювання використовують різні фінансові нормативи для подібних видів соціальних послуг, які надаються закладами різного підпорядкування – МПСП, Міносвіти та МОЗ, а останнім часом і Мінмолодьспорту, чий починання щодо здійснення політики все більше фінансуються через тимчасові цільові дотації з державного бюджету.

- Для оцінки соціальних послуг можна створити формулу з посиланням на групи населення, перед якими уряд має конституційні і законодавчі обов'язки³ щодо забезпечення їх соціальними послугами в стаціонарних закладах та на рівні громади, в т.ч. дітей, інвалідів (з фізичною або психічною інвалідністю), хронічно хворих (ВІЛ/СНІД, туберкульоз), людей похилого віку (віком 65 років і старших), бездомних та людей, звільнених з місць позбавлення волі. Доход на душу населення, рівень безробіття та кількість людей, що отримують пенсії по старості та інвалідності, можуть стати додатковими змінними у визначенні оцінки потреб у видатках на соціальні послуги.
- Для оцінки адміністративних витрат необхідно буде зважити кількість населення, як це передбачено формулою зараз, на кілька коефіцієнтів, які можна використати, щоб врахувати позитивний ефект масштабу.

Отримати інформацію стосовно потреб буде нескладно, оскільки всі області, райони, міста та селища мають доступ до демографічних даних, пов'язаних із соціальними послугами⁴.

Для підрахунків потреб у видатках на соціальні послуги можна було б скористатися значною частиною методики, яка використовується в теперішній формулі, але як показник відносного попиту варто використати характеристики населення, а не кількість клієнтів в стаціонарних закладах. Однак такі рекомендації повинні бути втілені в єдиному рівнянні, яке відбиває загальні потреби у видатках місцевої влади відносно середньої потреби на національному рівні. Саме цьому аспекту буде приділено увагу нижче.

Існуюча система фінансового вирівнювання в сфері соціальних послуг не повністю відповідає принципам української бюджетної системи, визначеної Бюджетним кодексом. Така невідповідність між декларованими принципами і фактичною практикою має небезпечні наслідки для розробки політики у сфері

³ Див. доповідь проекту DFID СРСПУ «Наближення до європейських стандартів та європейський вибір: політика і законодавча база щодо соціальних послуг» (2006).

⁴ Див. доповідь проекту DFID СРСПУ «Демографія, соціальна статистика та фінансові тенденції: аналіз та оцінка попиту і пропозиції щодо соціальних послуг в майбутньому» (2006).

соціальних послуг. Якщо говорити конкретно, риси існуючої на сьогодні методики визначення трансфертів вирівнювання для соціальних послуг спричинили:

- ❑ недостатнє і неефективне надання соціальних послуг на рівні місцевих органів влади;
- ❑ надмірне надання послуг в стаціонарних закладах;
- ❑ слабкі стимули для надання альтернативних соціальних послуг на рівні громади відповідно до цілей Закону «Про соціальні послуги».

Такі особливості в наданні соціальних послуг підсилюються системними недоліками чинної фінансової системи місцевої влади в Україні, що, в свою чергу, несприятливо впливає на державну видаткову політику, особливо щодо соціальних послуг:

- ❑ Місцева влада дуже обмежена щодо шляхів отримання граничних доходів. Хоча місцеві податки можуть змінюватись місцевою владою, існуючі місцеві податки та збори зазвичай складають біля 2 відсотків доходної частини місцевих бюджетів.
- ❑ Місцева влада має значні видаткові зобов'язання. А саме – місцева влада повинна фінансувати найдорожчі державні функції, тобто охорону здоров'я, освіту та соціальні послуги.
- ❑ В результаті такого становища виникає значний розрив між можливостями місцевої влади отримувати доходи та її спроможністю фінансувати свої державні зобов'язання.

Через обмежені можливості місцевої влади отримувати доходи з місцевих джерел вона критично залежить від системи трансфертів вирівнювання і тому є надзвичайно вразливою до перекручень та помилок існуючої практики фіскального вирівнювання.

Бюджетний Кодекс декларує декілька ключових принципів, покликаних захистити місцеві бюджети. Зокрема:

- ❑ принцип **збалансованості бюджетів** (ст. 7 Бюджетного кодексу);
- ❑ принцип **справедливості і неупередженості** (ст. 7 Бюджетного кодексу);
- ❑ принцип **незалежності** (ст. 7 Бюджетного кодексу);
- ❑ принцип **ефективності** (ст. 7 Бюджетного кодексу).

Ці принципи мають на меті гарантувати, щоб центральний уряд:

- ❑ делегував видаткові повноваження лише з відповідною фінансовою підтримкою та розподіляв фінансові ресурси на основі прозорих і об'єктивних критеріїв;
- ❑ надав можливість місцевим органам влади витратити свої доходи на власний розсуд та враховувати результативність своїх витрат.

Система міжбюджетних фінансових відносин повинна відповідати цим принципам і підхід до визначення трансфертів вирівнювання (на основі формули) повинен забезпечити застосування цих принципів на практиці. Оскільки центральний уряд *делегує* видатки на соціальні послуги місцевим владам і в той же час намагається забезпечити якусь мінімальну якість та рівний доступ до послуг, він надає фінансові ресурси на вирівнювання (згідно з прогнозованими потребами у видатках) здатності місцевих влад забезпечити «делеговані» видатки. У соціальній сфері формула, як окреслено далі, застосовує місцеві демографічні характеристики для визначення видатків на послуги в стаціонарних закладах, підпорядкованих МОЗ, але використовує кількість клієнтів та корегуючі коефіцієнти для стаціонарних закладів, підпорядкованих МПСП та Міносвіти. В загальних рисах формула оцінки потреб у видатках має такий вигляд:

$$Ex_i = H * N * K, \text{ де:}$$

H – фінансовий норматив

N – населення або кількість клієнтів

K – корегуючий коефіцієнт

Таблиця, подана нижче, підсумовує технічні подробиці змінних, що використовуються для соціальних послуг, підпорядкованих МОЗ, Міносвіти та МПСП.

Змінні, що використовуються для отримання оцінок фінансових потреб щодо соціальних послуг

	Фінансовий норматив	Обчислення структурних характеристик	Корегуючі коефіцієнти
Охорона здоров'я			
Охорона здоров'я на рівні областей	Фінансовий норматив залежить від: - загальних видатків на охорону здоров'я; - загальної кількості населення; - частки обласних бюджетів на охорону здоров'я (відповідно до ст. 14 Бюджетного кодексу дорівнює 0.354); - коефіцієнта частки зарплатні у видатках на охорону здоров'я (дорівнює 0.951).	Кількість населення.	Коефіцієнт вікового складу; Коефіцієнт відносної вартості охорони здоров'я залежно від віку та статі (визначається Світовою організацією охорони здоров'я).
Охорона здоров'я на рівні міст та районів	- Фінансовий норматив залежить від: - загальних видатків на охорону здоров'я; - уточненої кількості населення (мінус населення, що обслуговується в закладах державного рівня та рівня міністерств); - частки районних/міських бюджетів на охорону здоров'я (відповідно до ст. 14 Бюджетного кодексу дорівнює 0.646); - коефіцієнта частки зарплатні у видатках на охорону здоров'я (1.027).	Уточнена кількість населення (мінус населення, що обслуговується в закладах державного рівня та рівня міністерств).	Коефіцієнт вікового складу; Коефіцієнт відносної вартості охорони здоров'я залежно від віку та статі (визначається Світовою організацією охорони здоров'я); Коефіцієнт різниці у вартості на одного клієнта між районами та містами (0.934; 1.065).
Освіта на рівні областей			
- Інтернатні заклади для дітей без батьківської опіки	- Єдиний фінансовий норматив для освіти на одного учня; - Норматив залежить від наявних фінансових ресурсів; - Методика регулюється окремим законом.	Кількість учнів.	Корегуючий коефіцієнт для такого типу закладів (12.02).
- Інтернатні заклади для дітей-інвалідів	Див. вище.	Кількість учнів.	Корегуючий коефіцієнт для такого типу закладів (6.6).
- Спеціалізовані школи для дітей-інвалідів	Див. вище.	Кількість учнів.	Корегуючий коефіцієнт для такого типу закладів (2.5).
Освіта на рівні міст та районів			
	Див. вище.	Кількість учнів.	Корегуючий коефіцієнт для такого типу закладів (2.5).
Освіта на рівні Кієва/Севастополя			
- Спеціалізовані школи для дітей-інвалідів	Див. вище.	Кількість учнів.	Корегуючий коефіцієнт для такого типу закладів (2.5).
Соціальні послуги			
- Стаціонарні заклади для людей похилого віку, інвалідів, дітей-інвалідів	Фінансовий норматив на одного клієнта в окремому закладі.	Кількість клієнтів у стаціонарі на 1 січня.	Корегуючі коефіцієнти відсутні.
- Притулки для неповнолітніх	Фінансовий норматив на одного клієнта в окремому закладі.	Кількість місць в кінці року.	Корегуючі коефіцієнти відсутні.
- Територіальні центри	Фінансовий норматив на одного клієнта в стаціонарних закладах; Фінансовий норматив на одного клієнта, що отримує послуги вдома.	Кількість клієнтів у стаціонарі на 1 січня; Кількість клієнтів, що отримують послуги вдома, в містах на 1 січня; Кількість клієнтів, що отримують послуги вдома, в сільській місцевості на 1 січня.	Корегуючий коефіцієнт для клієнтів, що отримують послуги вдома в сільській місцевості (на 2006 р. - 1.4).

Недоліки та невідповідність вимогам методики оцінювання фінансових потреб щодо соціальних послуг

Кількість клієнтів в закладах, що надають соціальні послуги (переважно стаціонарних), є неефективним критерієм оцінки потреб у соціальних послугах, оскільки цей параметр не дає точного уявлення про попит на соціальні послуги в певній місцевості, адже кількість клієнтів в стаціонарних закладах є показником існуючої пропозиції таких послуг, а не попиту або потреби у соціальних послугах серед населення. Хоча соціальні послуги, підпорядковані МОЗ, МПСП та Міносвіти, можуть мати різне спрямування, помітно, що групи клієнтів, яких вони обслуговують, та типи відображення попиту дуже схожі. В той час як ці державні функції мають подібні риси щодо змісту та спрямованості послуг, які вони забезпечують, чинна формула застосовує різні підходи до визначення попиту на ці послуги, а також використовує різні фінансові нормативи для однакових послуг в залежності від відомчого підпорядкування цих послуг. Такий дезінтегрований підхід до визначення попиту на **взаємопов'язані та подібні** послуги має низку згубних наслідків:

- Кількість зареєстрованих клієнтів у стаціонарних закладах неадекватно відбиває попит на соціальні послуги в адміністративно-територіальних одиницях.
- Використання різних змінних для однакових послуг створює можливості для маніпуляцій з такою системою.
- Переважання стаціонарних закладів у формулі заохочує використання цих закладів для надання соціальних послуг.
- Те, що формула не враховує послуги на рівні громади, перешкоджає місцевим ініціативам щодо надання альтернативних рентабельних соціальних послуг на рівні громади⁵.

Технічні міркування

Технічні міркування, наведені нижче, базуються на фактах, викладених вище:

- Хоча Бюджетний кодекс визначає чіткі принципи, згідно з якими повинна працювати бюджетна система, існуюча практика фінансового вирівнювання фактично не відповідає цим принципам. Крім того, невідповідність між принципами і практикою має значні наслідки для розробки та впровадження політики соціальних послуг.
- Принцип **збалансованості бюджетів** передбачає, що делеговані видатки повинні адекватно підтримуватись фінансовими ресурсами. Цей принцип зараз порушується, оскільки надання соціальних послуг не базується на **інформації стосовно потреб**.

В результаті немає також правильної оцінки фінансових ресурсів для задоволення потреб. Місцеві бюджети потрапили в ситуацію, коли вони мають недостатньо фінансових ресурсів, щоб забезпечити виконання мінімальних вимог щодо соціальних послуг, а це, в свою чергу, часто призводить до недостатнього та неефективного надання соціальних послуг.

- Принцип **справедливості і неупередженості** означає, що розподіл фінансових ресурсів на делеговані видатки повинен ґрунтуватися на прозорих та об'єктивних критеріях. Цей принцип також порушується. Існуюча система фінансового вирівнювання дуже вразлива з точки зору можливих маніпуляцій. Хоча місцеві чиновники намагаються бути винахідливими в своїх діях, щоб подолати недоліки та прогалини бюджетної формули, практика, до якої вони вдаються, може також спонукати до «гонитви за рентою» та підвищувати ризик корупції і неякісної звітності у наданні соціальних послуг.
- Принцип **незалежності** не застосовується належним чином. Хоча місцева влада формально не обмежена щодо свого фінансового суверенітету, система вирівнювання подає прозорі сигнали стосовно того, як саме слід витратити бюджетні ресурси на соціальні послуги. Іншими словами, теперішня система трансфертів вирівнювання на соціальні послуги не залишається неупередженою щодо витратних рішень місцевої влади, оскільки перемінні, які використовуються для оцінки потреб у видатках на соціальні послуги, однозначно підтримують використання стаціонарних закладів.
- Принцип **ефективності** залишається декларативним за своєю природою. Формула трансфертів вирівнювання визнає лише конкретні заклади (головним чином, стаціонарні). Тому будь-які місцеві ініціативи надавати соціальні послуги ефективнішими або продуктивнішими способами, які б гарантували кращі результати та відповідність ціни та якості, а також призвели б до скорочення стаціонарних закладів і до відповідного розширення альтернативних послуг, не вітаються системою фінансового вирівнювання.

Рекомендації

Беручи до уваги недоліки і неузгодженості, згадані вище, а також конкретні соціологічні дослідження та технічні міркування, до розгляду пропонуються такі рекомендації:

- Крім наближення бюджетної формули для соціальних послуг до **інформації стосовно потреб**, інші рекомендації стосуються створення єдиного рівняння для всіх потреб у видатках на соціальні послуги місцевої вла-

⁵ В технічному плані та за відсутності оцінки собівартості послуг у стаціонарних закладах та на рівні громади важко зробити компетентний висновок про те, наскільки рентабельними можуть бути послуги на рівні громади.

ди відносно середньої потреби на національному рівні. Таке єдине рівняння включатиме послуги в стаціонарних закладах та на рівні громади і усуне практику використання різних систем оцінки потреб у видатках на соціальні послуги, підпорядковані МПСП, Міносвіти, МОЗ та Мінмолодьспорту.

- Створити систему визначення місцевих потреб у соціальних послугах. Це стосується попиту на соціальні послуги в конкретному населеному пункті відносно попиту в інших адміністративно-територіальних одиницях країни. Тобто, необхідно буде визначити, яку частку в загальнонаціональному показнику складає кількість клієнтів та отримувачів соціальних послуг (стаціонарних та на рівні громади) в кожній адміністративно-територіальній одиниці. Найпростіший спосіб встановити відносні місцеві потреби у соціальних послугах – це визначити чотири або п'ять найважливіших видів соціальних послуг та визначити для них, на основі оцінки собівартості, відносну фінансову потребу на кожну категорію визначених соціальних послуг.
- На шляху до створення простішої формули для соціальних послуг важливо спростити та зробити зрозумілішою видаткову частину теперішньої формули. Однак щоб домогтися відповідної рівноваги у визначенні, які функції в сфері соціальних послуг необхідно централізувати або децентралізувати, та припускаючи, що в **короткостроковій** перспективі влада місцевих рівнів зберігатиме існуючий розподіл повноважень щодо соціальних послуг в ста-

ціонарних закладах та на рівні громади, уряду необхідно вирішити, як краще використати перехідний період для створення ефективних функцій аудиту, моніторингу та інспектування. Таблиця 2 надає перелік типів даних та вимоги до їх реєстрації, яку повинні вести адміністрації обласного рівня. Ці дані слугуватимуть основою для проведення аудиту соціальних послуг. Функції ревізії і моніторингу стануть тією системою, яка зберігатиме відповідальність управлінні обласного рівня за якість, ефективність та продуктивність соціальних послуг та допоможе визначити, яким чином переформатувати центральні та децентралізовані функції.

Загальні міркування

Процес створення ефективної формули вирівнювання, яка усуває хибні стимули і підтримує цілі політики щодо соціальних послуг, і водночас формування управління інформаційними системами з метою ефективного здійснення соціальних послуг пов'язаний із складними завданнями, які потребують одночасно різних ресурсів: часу, людей і грошей. Помилки в механізмі таких структур і систем дуже дорого коштують. Тому необхідно присвятити значний час розробці систем, необхідних для збору і застосування інформації, а також у найефективніший спосіб поширити застосування аналізу даних. Такий підхід допоможе поліпшити загальну виконавську якість на всіх рівнях уряду, що задіяні у фінансовому управлінні та професійному управлінні соціальними послугами.

Таблиця 2.

Дані, необхідні для контролю і моніторингу соціальних послуг

Необхідні дані	Джерело	Коментарі
1. Соціальне «навантаження» на окремі послуги (стаціонарні, в громаді): кількість осіб і сімей, що отримують послугу.	Обласні відділи МПСП, Міносвіти, МОЗ, Мінмолодьспорту.	Облдержадміністрація веде зведену базу даних реципієнтів різних видів соціальних послуг, яка дозволяє здійснювати комп'ютеризований контроль і відбір органів, які підлягатимуть контролю персоналом Рахункової палати, КРУ і т. ін.
2. Річні звіти про соціальні послуги.	Органи влади підобласного рівня.	Органи влади підобласного рівня ведуть реєстр, що відображає тенденції попиту і пропозиції соціальних послуг, тенденції ефективності розподілу державних коштів між послугами в стаціонарних закладах і в громаді, кількість контрактів (із зазначенням цін), укладених з постачальниками послуг, і оцінку роботи останніх за узгодженими критеріями.
3. Реєстр скарг.	Органи влади підобласного рівня.	На обласному рівні ведеться реєстр скарг і вжитих за ними заходів.
4. Реєстр оскаржень.	Органи влади підобласного рівня.	На обласному рівні ведеться реєстр поданих на рішення владних органів оскаржень і вжитих за ними заходів.
5. Річні фінансові звіти.	Органи влади обласного і підобласного рівня.	Дані фінансової звітності дають можливість відстежувати позитивні і негативні аспекти управління соціальними послугами на обласному і субобласному рівнях.
6. Переліки постачальників соціальних послуг, що отримали ліцензію (разом з описом характеру послуг і кваліфікації персоналу).	Органи влади обласного і підобласного рівня.	Органи влади обласного і підобласного рівня забезпечують відповідність постачальників послуг критеріям ліцензування і вимогам до кваліфікації персоналу.